

lönben nem egy már felcseperedett újulatnak is, amiről azt gondolják, hogy a ledöntött fa tette tönkre.

Az aljafának és magának az erdő javának érdekében meg kell változnia annak a „szép erdőről“ sok helyt még alkotott képnek, hogy az állomány aljának tisztának kell lennie, hogy azt holmi bokornak, cserjének s effélének nem szabad elcsúfítania. Nem is tesz ilyesmit a természet sem, de ha a főállományt az ember vagy elemi csapás annyira megritkította, hogy az aljafa oda-telepedett, akkor az oda is való s az ember helytelenül cselekszik, ha eltávolítja.

Tanulságok

Irta: Mayer Zoltán.

Némi felületességgel destrukciónak mondhatnám a gyakorlati kartársak részéről oly szívesen hangoztatott megállapítást, hogy az iskola padjaiból hozott szaktudás csak nyüg a praksziban, mert ott bizony egészen mások a követelmények.

Hogy ez az „igazság“ nem több kényelmes általánosításnál, talán felesleges bizonyítanom, de nem merem tagadni azt sem, hogy bizonyos ellentmondások az elmélet és gyakorlat között a tanulmányutat járó élelkszemű fiatalság előtt sem maradnak rejtve. És ha ilyenkor nem adunk komoly és őszinte magyarázatot, a konklúzió hamar készen van: minél kevesebb erőpazarlással túlesni a főiskola által megkívánt formalitásokon, az igazán hasznosítható tanulás csak odakint kezdődik...

Nem hinném, hogy találnék kartársaim között olyan bátor embert, aki ezt az elintézést helyeselné, még akkor is, ha az iskola és gyakorlati szolgálat követelményei között még olyan áthidalhatatlannak látszó szakadékot tapasztalt volna, talán éppen a saját praksziséban is.

A magyar erdészet jövőjét aggódo figyelemmel kísérő külső kartársak részéről többbízben volt beható kritika tárgya szakoktatásunknak mai egésze és súlyelosztása, alapos okfejtésű válaszok is hangzottak el főiskolai helyről, kár volna tehát a vitát előlről kezdeni, én sem akarom.

A főiskolának számolnia kell a speciális magyar követelményekkel, — ezek főleg műszaki természetűek —, nem hagyhatja figyelmen kívül a természettudományi kutatás legújabb eredményeit és a külföldön sikerrel alkalmazott gazdasági eljárásokat sem s mindez mégis kevés ahhoz, hogy a magánszolgálatba lépő fiatal erdőmérnök ne legyen kénytelen csodálkozni, nagyon csodálkozni...

Harmadéve járom Csonka-Magyarország erdőgazdaságait és így saját tapasztalataimra támaszkodva állíthatom, hogy a legnagyobb ellentét tanítás és alkalmazás között az erdőművelés terén található.

Természetes felújítás, záródásbontó gyérités és intenzív erdőápolás: ez az a három jelszó, amellyel ma a főiskoláról útnak indul a fiatal erdészgeneráció. És aztán odakint — kevés kivétellel — készségesen és lelkiismereti furdalás nélkül eldob magától minden „hiú elméletet” — az első lekicsinylő kézlegyintésre.

Hogy a tarvágás-mentalitásban nevelkedett kartársak részéről (magamat is közéjük kell számítanom) hűvös tartózkodással, sőt erős ellenszenvvel találkozik az erdőművelés megváltozott hitvallása, — ugyan ki ütközne meg rajta? Hiszen hazánkban sokszor még ma is 10.000 hold erdőt kell egy embernek kezelnie, mellette műszaki feladatokat megoldani, vadgazdasági igényeket kielégíteni, ilyen körülmények között aztán hogyan is található a gondnok időt és módot a fokozottabb figyelmet és állandó személyes felügyeletet kívánó új gazdasági eljárásokkal való próbálkozásra.

Szándékosan használom a próbálkozás szót, mert egy-két erdőgazdaságunktól eltekintve, céltudatos tevékenységet még sehol sem találunk. Az üzemtervi előírásokban szereplő „fokozatos felújítógátás”-ból a közelmúltban láttam néhány elretentő példát.

És itt igazat kell adnom Onczay Lászlónak, hogy a természetes felújítás máról-holnapra való bevezetésének elrendelése nem hozhatta meg a várt eredményt, mert annak kifogástalan feltárás, kellően előkészített állományok és személyzet az előfeltételei. Amikből pedig igen kevés van minálunk.

Ezért volt kétszeresen értékes számunkra, hogy ez évben

mégis láthattak hallgatóink olyan erdőgazdaságot, amely tisztán természetesen felújítással dolgozik, mégpedig olyan eredménnyel, hogy jelenlegi jövedelme ötszöröse a multban elértnek.

Távol áll tőlem, hogy naiv csodálkozással egyedül a természetes felújítás javára akarjak elkönyvelni mindent, ami bennünket Károlyi László gróf füzérradványi uradalmában gyönyörködtetett. Mert hiszen egy aktív erdőgazdasági mérleg összetevői: a nagykoncepciójú, biztoskezű szervezés, szorgalmas, lelkes munkatársak, racionális munkamegosztás és olcsó forgalmi eszközök. De ezek egyúttal a természetes felújítás sine qua non-ja is...

A főiskolán az erdőműveléstan professzora is azt tanítja, hogy az erdő nem önmagáért van és az erdőművelési eljárások közül mindig az a legjobb, amely a talaj termőerejének épségbentartása, sőt növelése mellett a lehető legkisebb költséggel a legtöbb, legértékesebb faanyagot fogja nevelni és a birtokosnak tartamosan maximális jövedelmet tud biztosítani. S hogy hiába a magas műfaszázalék, ha nem értékesíthető, vagy a legszébb újulat, ha az egész kitermelés jövedelmét rá kellett áldozni.

Az iskola nem adhat többet, mint tudományosan megalapozott felkészültséget olyan problémákhoz, amelyek mindig különbözni fognak valamiben a könyvekben található példáktól és megoldásukhoz a tudáson kívül még egy igen jelentős tényezőt kívánnak: egyéni rátermettséget.

És szerény nézetem szerint elsősorban ez a közelebről nem is definiálható fogalom az elmélet és gyakorlat közötti látzólagos vagy valóban meglevő antagonizmus forrása. A magyar erdőgazda életében talán még inkább mint másutt. Mert ha a fentebb említett adminisztrációs túlterheléshez hozzáveszünk egyéb gyakran előforduló gátló körülményeket: mint pl. a birtokos különleges kívánságai, tőkehiány stb., — meg van a magyarázata a tarvágáshoz, vállalati termeléshez való ragaszkodásnak.

Saját fogatkozásait senki sem ismeri be szívesen, viszont új megismerésekhez, eredményekhez csak fáradtságos munka, a kényelmes megszokottságból való kimozdulás árán lehet el-

jutni és így bizony kívülről jövő ösztönzés híjján, egyedül a szakszereteten múlik a próbálkozások megindulása és sorsa.

Igen értékes eredményként könyvelem el ezidei tanulmányutunkról azt a bizonyosságot, hogy van még ilyen száz százalékos szakszeretet, sőt ott is, ahonnan nem egyszer hangzott el a rezignált kijelentés, hogy: „ezért a fizetésért nem lehet elég keveset dolgozni...”.

Csak nemrégiben hallottam egyik kollégánkat élénken tiltakozni egy hivatalos helyről nyert, erdőművelési szempontból nagyon indokolt, de neki szokatlan rendelkezés ellen: „Előbb mutasson példát az állam a községi erdőkben, azután parancsolgasson...”.

Kár, hogy nem járta be velünk két év előtt Szeged város erdejét, hogy nem látta Radó Gábor és Lippóczy Béla gondnokságait, mert így sohasem fogja megérteni, hogy az állami erdőkezelés fogyatékoságának oka nem az egyéni szak tudás hiánya, hanem azoknak a tényeknek az összessége, amelyet Bíró Zoltán oly döbbenetes számszerűségben tárt elénk „Erdészeti adminisztrációnk” című cikkében.

Magánerdőgazdaságaink nagyobb mozgékonyságuknál fogva a nagyobb küzdőképesség helyzeti energiáját jelentik ma is és én hiszem, hogy ha ez az energia teremtőaktivitásba lendül, nincs okunk félni a holnaptól. Hiszem, mert láttam!

A sokszor gazdátcsereélt Szilvásvárad ma Pallavicini Károly Alfonz örgróf kezében oly birtokosé, akinek a személye garancia, egy belterjes üzemre való törekvésben. A három gondnokság összterülete közel 9000 k. hold, terepviszonyai talán a legnehezebbek az egész csonka országban. A fejlődés alapvonala mégis adva van a Máv. által épített és tőle átvett iparvasútban.

Igaz, hogy ez a berendezés az erdőgazdaság legszomorúbb idejére emlékeztet: az 1918. évi kényszertermelésre, amelynek következményeként ma kb. 700 k. holdon erősen elgyomosodott, gyér állományok és kopár lejtők okoznak súlyos gondokat a kezelőtisztnak; eltekintve attól, hogy anyagiakban is horribilis veszteséget jelentett az értéktelen papírpénzzel kifizetett 70.000 m³ java bükkfatömeg.

Egy másik tehertétel a tótfalui déli fekvésű hegyoldal, kb. 400 hold, mely intő példa a tarvágás híveinek. A mult század elején itt termelték ki tarvágással a háromi vasművek tűzifa-

szükségletét s az egykor gyönyörű növésű tölgyes helyén, ma alig 0.5 záródásban 5 méter átlagos magasságú 80—100 éves girbe-görbe sarjak kínlódnak a teljesen alomnélküli, omladékos, meredek lejtőkön. A gondnok elfordítja a fejét: „Soha sem lesz már erdő belőle...”.

A helyzet itt, a birtokosnak az erdővel szemben tanúsított áldozatkész szeretete mellett, bizony nem nagyon biztató. Mert van ugyan orvosság az ilyen bajra is, csak hogy annak valóban patika-ára van!

A füzérradványi uradalom kemencepataki erdőgondnokságában is láttunk hasonló kopár, kavicsos foltot 4—4 k. holdnyi terjedelemben, jobban mondva padkás fenyőültetést mind a két helyen, az egyikken a folyó év tavaszán elültetett csemetéket, a másikon már 3 éves hibátlan feketefenyőállományt. Egy k. hold erdősítési költsége 257 P volt!

Ilyen áldozatokat természetesen csak erősen aktív mérleggel dolgozó, biztosmenetű erdőgazdaság hozhat.

És itt szeretnék egészen részletesen beszámolni annak a rövid két napnak a tanulságairól, amelyekkel a füzérradványi uradalom ajándékozott meg bennünket.

A Tiszajobbparti Vármegyék Erdészeti Egyesületének az 1925. év júniusában Kemencepatakon tartott közgyűlése, illetve az uradalomban tett tanulmányútja alkalmával azonban nagyjában ugyanaz volt a bemutatás programja, mint idén a főiskola ifjúsága részére és a látottakról a Magyar Erdőgazda is beszámolt 1925. évi számában, ezért most csak a magam külön impresszióiról szólnék.*

Az első és legszembetűnőbb jelenség: az üzem teljes és zökkenésmentes harmóniája.

Utunk első szakaszát együtt jártuk a IV. évesekkel, akik számára erdőhasználati és vasútépítéstani látnivalókról is kellett gondoskodni. S bár engem elsősorban csak az erdőművelési rész érdekelt, nem tudtam egy percre sem elszakadni a program többi pontjától sem, annyira szerves itt minden összefüggés.

* Lásd még Rikly I.: „Az erdőmérnöki főiskola 1929. évi májusi tanulmányútja”. E. L. 1929. VII—VIII.

Műszaki tervezés, szakmabeli elmélyedés és kereskedői éberség egyetlen közös cél szolgálatába állítva, egymás útját egyenetlik és a gazdaság teljesítőképességét a maximumig fokozzák. Annyira, hogy az elért eredményeket nem is lehet hazai mértékkel mérni.

Mert hiszen nálunk, sajnos, még a vállalati termelés sem ritka jelenség és gyorsan össze lehetne számlálni azokat az uradalmakat, amelyek a nyersárut maguk vetik alá további feldolgozásnak; gőzölő és asztalosműhely is akadhat egy-kettő, de nem ismerek még példát, hogy egy hazai erdőgazdaság a közvetítőkereskedelem teljes kizárását tudta volna elérni az értékesítésnél, sőt hogy idegen helyről vett fával egészítse ki a már kevésnek bizonyuló termelését, csak azért, hogy a már egyszer megszerzett fogyasztóközönséget továbbra is megtarthassa magának.

Ezt a belterjes gazdasági módot az 1923—24-ben épült 26 km-es iparvasút tette lehetővé. A 76 cm-es nagyszerű pályán nemcsak Sátoraljaújhelyig futnak a fával, kővel és egyéb terményekkel megrakott kocsik, hanem a Bodrogközi Gazdasági Vasúttal kötött megállapodás szerint átrakás nélkül ennek a vonalain is, sőt a balsai Tisza-hídnak éppen ott jártunkkor elhelyezett alapköve a Nyírvidéki Vasutakkal fogja a közvetlen kapcsolatot megteremtteni és egy 180 km-es egységes tarifájú kisvasúti hálózat előnyeit nyitja meg az uradalomnak. Sapienti sat.

A hutkavölgyi rakodón mindenféle fagyártmány: talpfa, donga, szőlőkaró, keréktalp, távirópózna, heveder, kocsirúd és — löcs. (!) És újabb meglepetés. Nem a készáru került ide, hanem a közeli vágásterületek anyagát itt dolgozzák fel. Könnyű ellenőrzés és öröm az erdőművelőnek...

Aztán egyre szűkül a völgy, az ideiglenes szárnyvonal mindkét oldalán a téli termelésű tűzifa; még egy gyalogséta és előttünk áll a legszebb kép, amit eddig hazai erdőgazdaságban láttam. Hibátlan, szép növésű törzsek, az egyedenkénti válogatás eredménye s alattuk dúsan pompázó, érintetlen, erőteljes újulat.

Idézem a kezünkbe adott tájékoztató szövegét:

„...Hegyoldali utak hiányában, hogy az újulatot meg-

kíméljük, csak havon szállíhattuk a döntött fát s így annak egy része a vágásban visszamaradt. A természetes felújítás előfeltétele az út; hogy a hazai viszonyokban ezen üzemmódra való áttérés megfelelő előkészítés nélkül, ugrásszerűen történt, ez az eset is igazolja. Erősen szembetűnik, hogy az oldalak kitettsége és magassága szerint a faállomány fejlődése egymástól mennyire elütő. Az alomtakaróban szegény oldalakon a felújulás minimális. Ez figyelmeztet annak fontosságára...”.

S hogy ez a figyelmeztetés nem kiáltó szó a pusztaságban, bizonyoság rá az a próbálkozás, amely az erdőben található hulladékfából a rétegvonalak irányában egyszerű és olcsó alomfogóberendezéssel igyekszik segíteni a bajon.

Aki nyitott szemmel járt itt, nagyon-nagyon sokat tanulhatott! Debrecenben is, ahol a guthi erdőt láttuk. A vállalati termelés, a közbeékelt idegen birtokok sok nehézség forrásai, de az állami jutalmat nyert 70 holdas kopárfásítás mégis az erdő jelentőségének örvendetes térhódításáról beszél.

És egyszer talán minden alföldi városnak lesz egy néhány-száz holdas üde oázisa, amelyet bizonyára úgy meg fog becsülni, mint Nyíregyháza az ő dédelgetett poétikus sóstói erdejét.

Szíkfasítás. Speciális magyar kérdés. És nagyon érdekes. Magyar Pál cikkei alapos és részletes útbaigazítást adnak úgy az eddigi kísérletekről, mint a jövőben várható eredményekről.

A hortobágyi tógazdaság méreteiben meghaladja egy erdőgondnok munkakörét, de műszaki berendezései és belterjes üzeme kisebb kivitelhez is értékes minta.

Épp úgy, mint Jahn Rezső erdőmester sebespisztráng-tenyészete a csodaszép Szalajka-völgyben (Szilvásvárad uradalom) eddig az egyetlen Csonka-Magyarországon.

És még valami. Azok számára, akik mindig elnéző mosolyal beszélnek a „vadgazdaságról, mint olyanról”, — kérdezzék meg Onczay Lászlót, mekkora jövedelmet jelent az uradalomnak az évenként eladott élővad!

